

ХІ Українська олімпіада з лінгвістики

Особистий тур, 10 березня 2024 р.

Старші класи

Максимальна оцінка за кожну з чотирьох задач — 20 балів

Час виконання роботи — 4 години

До більшості лінгвістичних задач крім відповідей потрібно надавати пояснення. Проте вказувати, як саме ви знайшли ті чи інші закономірності, або «математично» їх обґрунтовувати не варто:

- *гірше*: «поглянувши на речення 5 і 10, у яких використовується префікс X-, а в перекладах фігурує форма множини, робимо висновок, що множина утворюється додаванням до іменника префікса X-»;
- *краще*: «форма множини іменників — X-».

1. Тикúна

Данило Мисак

Нижче наведено 18 слів і виразів мовою тикúна та їхні переклади українською в переплутаному порядку:

chìxexũ, chìxexũ i nacüma, nacüma, nacümagü, nataru,
nataruarü tauemasü, nũxcümaũxũ, nũxcümaũxũ i nacümagü,
nũxcümaũxũ i ore, nũxcümaũxũ i orearü ümatüruxũ, ore,
orearü üruхũ, Tupanaarü Ore, Tupanachigaarü tauemasü,
tũxũarü üruхũ, ümatüruxũ, wiyaе, wiyaearü ümatüruxũ;

письменник, зло, пісня, квітень, старий, Біблія, поведінка,
легенда, гончар, традиції, притча, композитор, грудень,
історик, культура, проповідник, негідний, Різдво.

Завдання 1. Встановіть правильні відповідності.

Завдання 2. Перекладіть українською:

Tupana, tauemasü, chìxexũarü üruхũ.

Завдання 3. Перекладіть мовою тикúна:

творець, глечик, Великдень, колядка.

Примітка. Тикúна — ізольована мова однойменного народу чисельністю близько 50 тисяч осіб, що проживає на території Бразилії, Колумбії та Перу.

Літера *ü* відповідає особливому голосному звуку мови тикúна. Тильда над голосними позначає особливий спосіб їх вимови.

Подано слова мовою гугу-ялангі та їхні переклади українською:

badurubu	волосінню
baduruku	волосіні (д. в.)
buraynja	джерелом
burrira	у/на острові
burrirabu	островом
dajaliymba	у/на глибокій воді
dajaliynja	глибокою водою
dubuy	альціон
jarramalinga	у/на грозі
kadar	валабі (н. в.)

kadaraka	валабі (д. в.)
kiju	мангровий краб
kukur	пацюк
kuljika	каменю (д. в.)
ngiwaka	мурені
ngujay	прісноводна черепаха
ngurrukungu	у/на сові-голконозі
wungar	сонце
wungarabu	сонцем
yibuynju	каламусом

Завдання 1. Перекладіть українською:

**badur, dubuymbu, jarramalibu,
kijuku, kukuru, ngujaangka.**

Завдання 2. Перекладіть мовою гугу-ялангі:

у/на валабі, каламусові, сова-голконіг,
муреною, сонцю, прісноводною черепахою.

Примітка. Мова гугу-ялангі належить до пама-ньюнгської мовної родини. Цією мовою розмовляє кілька сотень людей у австралійському штаті Квінсленд.

Літера *u* позначає той самий звук, що й українська *й*; літера *w* — *в* у слові *любов*; літера *b* може позначати як звук *б*, так і звук *п*; літера *d* — *д* або *т*; літера *k* — *к* або *г*; літера *j* — *к*, як у слові *кінь*, або *г*, як у слові *Вергілій*; сполучення літер *ng* позначає той самий звук, що й в англійському *long* чи німецькому *lang*.

Альціон — (тут) невеликий бурий птах із червоним дзьобом.

Валабі — вид невеликих сумчастих тварин, схожих на кенгуру.

Волосінь — нитка або шнур для риболовлі.

Каламус, або *ротанг*, — вид тропічних ліан.

Мангровий краб — вид крабів, що живе у манграх — заростях на берегах водойм.

Мурена — рід видовжених хижих риб.

Сова-голконіг — вид невеликих австралійських сов.

Нижче подано основи деяких дієслів цезької мови, утворені від них іменники та переклади цих дієслів українською:

Дієслівна основа	Іменник	Переклад
хІахІаІад-	хІахІани	чухатися
къавІ-	къапни	сьорбати
хирІад-	хирни	сопіти
дидинад-	дидини	набридати, шуміти
лъепнад-	лъепни	схлипувати
шевІ-	шепни	шепотіти
бубулІ-	бубни	бубоніти
зекълІ-	(1)	(2)
чачалІад-	(3)	кричати
тІекнад-	(4)	(5)
зузулІ-	(6)	(7)
къокълІ-	(8)	(9)
(10)	хІапни	(11)
беІгІелІ-	беІгІени	(12)
къваІкъваІлІ-	къваІкъваІни	(13)
(14)	напни	(15)

Завдання. Заповніть пропуски в таблиці, знаючи, що серед перекладів мають бути такі слова:

бекати, гавкати, дзижчати, смикатися, тікати (*про годинник*).

Примітка. Цезька мова належить до північнокавказької мовної родини. Цією мовою розмовляють близько 13 тисяч осіб у Дагестані.

Сполучення літер *gI*, *къ*, *къ*, *лъ*, *лI*, *тI*, *хI* позначають особливі приголосні, а *aI* та *eI* — особливі голосні звуки цезької мови.

Нижче подано кілька речень тайською мовою та їхні переклади:

- 1 **Phûu chaay nâa sŏŋsăan khon ní cà? chŏp kày nâa kin tua nán.**
Цьому бідолашному чоловікові сподобається та апетитна курка.
- 2 **Càkkrà?phát hŭa kàw phrá??ŏŋ nán mâu klua sù?nák.**
Той консервативний імператор не боїться собак.
- 3 **Câw yŭŋ hŭa sŭuŋ phrá??ŏŋ ní bŭa kà?sàt.**
Цій гордовитій принцесі набридають монархи.
- 4 **Máa hŭa khěŋ tua níi klîat ?aahăan yen.**
Цей упертий кінь ненавидить холодну їжу.
- 5 **Phrá? raachí?nii dii phrá??ŏŋ nán chŏp săaw sŭuŋ.**
Тій хорошій королеві подобаються високі дівчата.
- 6 **Pháyaabaan nâa bŭa khon níi klîat sù?nák hŭa khěŋ.**
Ця нудна медсестра ненавидить упертих собак.
- 7 **Kàwii nâa klîat khon níi chŏp tiaŋ khěŋ.**
Цьому бридкому поетові подобаються тверді ліжка.
- 8 **Phûu chaay khon nán mâu bŭa khèek nâa sŏn.**
Тому чоловікові не набридають цікаві гості.
- 9 **Phrá? raachí?nii cay rŏn phrá??ŏŋ nán cà? mâu sŏŋsăan máa tua níi.**
Та нетерпляча королева не пожаліє цього коня.
- 10 **Kàwii sŭuŋ khon níi pŭat cay.**
У цього високого поета болить серце.

Завдання 1. Перекладіть тайською:

- 11 Тій бідолашній принцесі не подобається ця курка.
- 12 Того гостя цікавлять хороші поети.
- 13 Цей страшний імператор ненавидить старі ліжка.
- 14 Цій нетерплячій дівчині набридне той гордовитий чоловік.
- 15 У тієї доброї медсестри болить голова.
- 16 Цей собака не їсть гарячої їжі.
- 17 Той розумний кінь не злякається цього бридкого монарха.

Завдання 2. Перекладіть українською:

- 18 **Câw chaay phrá??ŏŋ níi sŏŋsăan phûu yŭŋ cay yen khon nán.**

Примітка. Тайська — офіційна мова Таїланду, де нею розмовляють щонайменше 20 мільйонів осіб. Ця мова належить до тайсько-кадайської родини.

Символи *ε*, *ɔ*, *ɯ*, *ɨ* та *ʔ* позначають особливі звуки тайської мови. Риски та інші надрядкові знаки позначають тони — особливу інтонацію вимови відповідного складу.